

VYSKUPAS JUOZAPAS KUKTA

(1873-1942)

1942 metais Lietuva neteko vieno žymaus vyro — pirmojo Kaišiadori diecezijos vyskupo Juozapo Kuktos. Jis pasitrauk iš gyv j tarpo tuo laiku, kada krašte viešpatavo svetimos j gos. Nepalankiose tada karo meto aplinkyb se nebuvo galima lietuviškoje spaudoje parašyti nei trumpo nekrologo, nei iškelti šio Lietuvos Bažny ios hierarcho nuopeln . Dabar tai padaryti imasi L. K. Mokslo Akademija, savo leidinio puslapiuose pateikdama žiupsneli žini apie vyskupo Juozapo Kuktos gyvenim ir veinkl .

Juozapas Kukta gim 1873 metais vasario 3 d. Trakini kaime, Kurkli vals iuje. Jo t vai buvo didelio Trakini kaimo pasiturintieji kininkai. Vaikyst Juozapas praleido gamtos atžvilgiu spalvingoje ir nuotaikingoj Aukštaitijos kaimo aplinkoje. Pasimok s kiek namuose, Juozapas išvyko Vilni , kur tuo metu jau gyveno jo d d Martynas Kukta, žinomas kult rininkas ir vienas iš pirm j lietuvi spaustuvinink . Gimnazijos keli klasi kurs Juozapas iš jo mokydamasis privaiai, paskui stojo Vilniaus Kunig Seminarij . J baig s, 1895 metais išvyko studijuoti Petrapilio Dvasin Akademij , 1899 metais gijo teologijos magistro laipsn . Studijuodamas akademijoj artimai susidraugavo su Jurgiu Matulai iu, b simu arkivyskupu. Abu pasižym jo kaip gabiausi studentai. Kunigu šventintas 1899 gruodžio 31 d. Pirmoji jo pastoracinio darbo vieta buvo Vilniaus Šv . Trejyb s — Aušros Vart parapij . 1901 metais, gavus lietuviams šv. Mikalojaus bažny i , Kukta buvo paskirtas jos rektoriumi. Nuo 1902 iki 1909 jis kapelionavo komercin j mokykloj ir dirbo vyskupijos kurijoj, 1906-1908 metais d st Vilniaus Kunig Seminarijoj lietuvi kalb . Kai 1908 metais Vilniaus vyskupijos administratorius K. Michalkevi ius perk l kun. Kraujal iš Vilniaus Vis Švent j parapijos Gardin , tada kun. J. Kukta buvo paskirtas Vis Švent j parapijos klebonu. Prie Vilniaus lietuvi dviklas s mokyklos buvo suorganizuoti vakariniai kursai paaugusioms mergait ms. 1908 metais t kurs palaikymo naš t neš vienas kun. Kukta. Kad naudingi lietuvaikt ms kursai veikt ir toliau, kun. Kuktos iniciatyva kurs klausimas buvo iškeltas Vilniaus vyskupijos lietuvi kunig suvažiavime 1909 m. spalio

m n. 11d. Suvažiavime dalyvavusi 60 lietuvi kunig pritar ir sipareigojo paremti kurs išlaikym . 1909 m. kun. J. Kukta buvo išrinktas Vilniaus vyskupijos kunig komisij , tur jusi uždavin tirti ir spr sti kilusius tautiniai mišriose parapijose nesusipratimus d l kalbos vartojimo bažny iose. Kitais metais gruodžio 15 d. jis kartu su kitais komisijos nariais buvo nuvyk s Rod ni , ištyr vietoj lietuviu-lenk gin ir tyrin jimo davinius patiek vyskupijos kuri-jai, ta iau ši, nepaisydama komisijos pateikt davini , panaikimo Rod nios bažny ioje pamaldas lietuvi kalba, nors parapijoje buvo apie 5000 lietuviu.

Vyskupas E. Roppas, vertindamas kun. J. Kuktos nuopelnus, 1917 metais pak l j kanauninku. Pastoracin darb ir tarnyb kurioj J. Kukta atlikdavo su dideliu atsid jimu, meile ir išmintimi. Vilnie iai vadindavo j « šventas Kukta ». Jis buvo ramaus b do, visad giedrios nuotaikos, simpatiškos išraiškos, kuklus, sugeb s susivaldyti. Jis mok jo su visais gražiai sugyventi ir tur jo daug draug . Ilg laik gyvendamas Vilniuje ir dirbdamas kurioj, gerai pažino vyskupij , kunigus, žmones ir j reikalus.

Kukta buvo uolus lietuvišk j reikal gyn jas Vilniuje. Karo metu daug dirbo Lietuv Draugijos d l Karo Nukent jusiems Šelpti centro komitete, buvo to komiteto vicepirmininkas, o 1918-1922 m. pirmininkas ir Laikinojo Vilniaus Komiteto narys. 1916.VII.10 d. kun. J. Kukta kartu su kitais 14 žymi j lietuvi pasiraš memorial Vokietijos kancleriui. Tame memoriale buvo protestuojama prieš lenk k sinim si Lietuv prijungti prie Lenkijos ir ginamos lietuvi teis s tur ti savo nepriklausom valstyb . Už pasirašym po memorialu Vilniaus vyskupijos administratorius K. Michalkevi ius nubaud kun. J. Kukta vieno m nesio suspensa ir atleidimu iš pareigu.

Atvykus Vilni vyskupui Jurgiui Matulai iui, kan. Kukta tapo jo artimiausiu patar ju. Vyskupas Matulaitis labai vertino Kukt ir juo pasitik jo. 1922 m. sausio m n. kan. J. Kukta buvo lenk suimtas ir uždarytas Lukiškio kal jime. Jo bute buvo padaryta krata. Kal jime buvo tardytas ir kaltintas, kad priklaus s devyni asmen komitetui, tur jusiam uždavin ruošti Vilniaus krašte sukilim prieš lenkus. Vasario m n. 6 d. kan. J. Kukta su 19 lietuvi ir 13 gud iš Lukiškio kal jimo buvo nugabentas Vilniaus geležinkelio stot ir išsi stas Lietuv . Vilniuje J. Kukta išgyveno 37 metus. Per t laik jis augte suaugo su Vilniumi, visa siela sijung vilnie i kult rin ir religin gyvenim , dalyvavo beveik visose lietuviškose organizacijose, b damas jose judinamoji j ga, atstovavo ir gyn lietuviškuosius reikalus. Vilniuje J. Kukta reišk si kaip uolus, parei-gingas kunigas ir veiklus visuomenininkas.

Kada apaštališkasis vizitatorius Achilles Ratti, busimasis popie-

žius Pijus XI, 1920 metais kovo m. n. 18 d. važiavo per Lietuv arkivyskupo Ant. Springovi iaus konsekracij Rygoje, ji iš Vilniaus lyd jo vizitatoriaus patar jas E. Pellegrinetti ir kanauninkas Kukta. Jie visi trys kovo 18 d. buvo sustoj Kaišiadoryse ir vieš jo klebonijoje, apži r jo statom bažny i . Klebonas A. Varnas pasi l sveiams pasirašyti sve i garb s knygoje, tada gal n nenujausdamas, kad po keli met vienas j bus popiežius, o antras jo vyskupas. Sve iai knygoje raš : « Die 18 martii anno 1920 † Achilles Ratti, archiepiscopus Naupactentis, Nuntius Apostolicus. Ermenegildus Pellegrinetti, Auditor Nuntiaturae Apostolicae. Canonicus Josephus Kukta concomitavit».

1922 metais kovo 3 d. vyskupas J. Matulaitis paved kan. J. Kuktai valdyti Lietuvos pus j esan i Vilniaus vyskupijos dal — 5 dekanatus su 63 bažny iomis, 82 kunigais ir 215.000 tikin i j , o 1925 m. popiežius Pijus XI paskyr Kukt tos Vilniaus vyskupijos dalies apaštališkuoju administratoriumi. Tuo metu Lenkija ruoš si pasirašyti konkordat su Vatikanu. Lietuviams labai r p jo, kad Vilniaus vyskupija neb t priskirta prie Lenkijos. Tam tikslui buvo sudaryta delegacija, kurion jo kan. J. Kukta, kun. J. Staugaitis, kun. Blažiejus snys, prof. St. Šalkauskis ir 1924 m. gruodžio m. n. pasiusta Rom . Nors delegacija gavo speciali audiencij , bet jai nepavyko išd styti pop. Pijui XI r pimo Vilniaus vyskupijos klausimo.

Kuriant Lietuvos bažnytini provincij , Kukta buvo pasi lytas Apaštal Sostui kandidatui Kaišiadori vyskupas. Popiežius 1926 m. balandžio m. n. 5 d. jo kandidat r patvirtino. Pakonsekruotas buvo geguž s 1 d. Konsekracij atliko arkivysk. Jurgis Matulaitis asistuojamas vyskupu: Juozapo Skvirecko ir Pranciškaus Karevi iaus. Geguž s 24 d. prad jo valdyti vyskupij . Kai kurios Kaišiadori vyskupijos parapijos, anks iau priklausiusios Vilniaus vyskupijai, trukdant rus valdžiai, nebuvo vyskupo lankytos vienos 70, kitos 35, dar kitos 20 met . Vyskupas Kukta tuojau prad jo lankyti parapijas, suorganizavo vyskupijos administracin aparat , Apaštal Sostui 1927.XI.11 steigus Kaišiadori katedros kapitul , vyskupas Kukta sudar jos s stat , parinkdamas jai tinkamiausius kunigus. Jis pastat vyskupijos r mus ir užbaig katedros statyb . Parapijose, kur lenkuojantieji nepagr stai reikalaujavo pamald -pamoksl lenk kalba, Kukta mok jo ramiai ir gražiai t reikal sutvarkyti. Jis paliepdavo klebonams lietuviškai pamoksl sakyti per sum , o lenkiškai, bet lygiai t pat , po sumos. Lenkuojantiems greit grisdavo du kartu klausyti t pat pamoksl ir jie po miši — sumos nebe pasilikdavo bažny ioje. Nesant klausytoj , buvo nutraukiama ir lenkišk pamoksl sakymas.

Vyskupas Kukta Kaišiadori vyskupij vald 16 met . Per t laik paskelb savo tikintiesiems per 17 ganytojišk laišk tik jimo, dorov s, aukl jimo, socialiniais bei visuomeniniais klausimais. 1932 rugpi cio 5 jis kartu su kitais vyskupais pasiraš Lietuvos Katalik Universiteto k rimo akt . 1936 geguž s 11-12 dienomis sušauk diecezin sinod Kaišiadoryse. 1941 metais jis ir vyskupas V. Bori-sevi ius buvo nuvyk pas N. G. Pozdniakov ir M. Gedvil ir teik jiems vis Lietuvos vyskup vardu memorandum , kuriame buvo pasisakyta prieš komunistin s vyriausy b s prasižengimus Lietuvos konstitucijai ir Bažny ios teis ms.

Vokie i okupacijos metais vyskupo J. Kuktos j gas pakirto liga. Nei mediciniška pagelba nebe steng gr žinti jam sveikatos. Kiek pasirg s, mir Kaune 1942 metais birželio 16 d. Palaidotas Kaišiadoryse.

Nors d l daugyb s pastoracini ir visuomenini darb , nei anks iau kunigaudamas, nei v liau vyskupo pareigas eidamas, J. Kukta negal jo atsid ti mokslui, ta iau jis buvo visad artimas ir palankus mokslo srityje dirbantiems, morališkai r m j pastangas, džiaug si j pasiektais laim jimais. Ypating palankum ir sim-patijas rod jis L. K. Mokslo Akademijai.

Kun. R. Kr asauskas

Roma